

Pharmnews.cz, 2. 5. 2017

Porod a úloha porodních asistentek

Mezinárodní den porodních asistentek

Porodní asistentky pomáhají nastávajícím maminkám už celá staletí. Dříve často úplně nahrazovaly lékaře a říkalo se jim „porodní báby“. Moderní společnost je uznává natolik, že už od roku 1992 slavíme 5. května Mezinárodní den porodních asistentek. „Porodní asistentka je uznávaná jako plně zodpovědný zdravotnický pracovník, který pracuje jako partner ženy, poskytuje jí potřebnou podporu, péči a rady v průběhu těhotenství, porodu a v poporodní době v období šestinedělí. Vede porod na svou vlastní zodpovědnost a poskytuje péči novorozencům a dětem v kojeneckém věku. Tato péče zahrnuje preventivní opatření, podporu fyziologického porodu, zjišťování komplikací u matky nebo dítěte, zprostředkování přístupu k lékařské péči nebo jiné vhodné pomoci a provedení nevyhnutných zásahů při mimořádné naléhavé situaci,“ uvádí Pavla Jelínková, vrchní sestra gynekologicko-porodnického a neonatologického oddělení v Nemocnici Mělník, kterou provozuje společnost VAMED Mediterra.

Pohled do historie

Kdo je porodní asistentka?

Porodní asistentka je vysokoškolsky vzdělaný odborník se zdravotnickým vzděláním, který se specializuje na péči o ženu v průběhu nekomplikovaného těhotenství, porodu a šestinedělí, včetně péče o zdravého novorozence a kojence do věku šesti týdnů.

Profese porodní asistence, která u nás měla dlouholetou tradici, byla v roce 1963 oficiálně zrušena a nahrazena profesí „ženské sestry“ s odlišnou náplní práce. Ženské sestry mohly i nadále poskytovat péči ženám s fyziologickým těhotenstvím, porodem a šestinedělím, vést fyziologické porody a provádět první ošetření novorozence, zákon však nespecifikoval rozsah práce prováděné samostatně a podle pokynů lékaře. „Rozsah samostatně prováděné práce byl vyjednávan v rámci každého jednotlivého pracoviště. Lékaři tak postupně přebírali kompletní zodpovědnost za výkony a ženské sestry přestaly být asistentkami ženy a staly se asistentkami lékaře. Specifičnost této ošetrovatelské profese se prakticky vytratila,“ dodává Pavla Jelínková. Až v roce 2004, v souvislosti s připravovaným vstupem ČR do Evropské unie, vznikly dva nové právní předpisy (Zákon o nelékařských zdravotnických povoláních a k němu příslušná vyhláška), které oficiálně obnovily profesi porodní asistence v souladu s její mezinárodní definicí a s legislativou EU.

Vzdělání porodních asistentek v ČR

V minulosti získávaly porodní asistentky způsobilost k výkonu pomaturitním specializovaným studiem, nejprve dvouletým nástavbovým na středních zdravotnických školách a od roku 1994 tříletým pomaturitním studiem na vyšších odborných zdravotnických školách. Současná úprava se vztahuje k zákonu č. 96/2004 Sb. (o nelékařských zdravotnických povoláních), porodní asistentky mohou získat způsobilost k výkonu povolání pouze v akreditovaných bakalářských zdravotnických studijních oborech pro přípravu porodních asistentek na vysokých školách. Studium trvá nejméně tři roky a je zakončeno titulem bakalář (Bc.). „Po absolvování praxe ve zdravotnickém zařízení získává porodní asistentka předepsanou kvalifikaci pro registraci či udělení licence k samostatnému výkonu povolání porodní asistentky, s nutností periodického vzdělávání k soustavnému profesnímu růstu,“ doplňuje Pavla Jelínková.

Co mají v popisu práce?

Porodní asistentka může vykonávat svou profesi v ambulantních zdravotnických zařízeních (např. v centrech pro budoucí matky), v nemocnicích, tedy porodnicích nebo na oddělení rizikového těhotenství, v ordinaci gynekologa, ve zdravotnických zařízeních na oddělení pro těhotné ženy či pro ženy v šestinedělí nebo i samostatně v domácím prostředí.

Práce porodní asistentky je velmi komplexní a zahrnuje tyto povinnosti:

- Potvrzení nebo diagnostika těhotenství.
- Provázení ženy a jejího okolí v průběhu celého těhotenství (poskytování informací, upozorňování na možná rizika, příprava ženy k porodu).
- Předepisování, doporučování nebo provádění vyšetření nutných při sledování fyziologického těhotenství.
- Provádění vyšetření, která jsou nutná ke sledování těhotenství, nebo doporučování vhodného lékaře pro provedení vyšetření, na které nemá sama kompetenci.
- Sledování stavu plodu v děloze všemi vhodnými klinickými i technickými prostředky.
- Rozpoznání u matky, plodu nebo novorozence možných rizik nebo příznaků patologií. V případě zjištění rizika předání ženy do péče lékaře gynekologa-porodníka a pomoc při ošetření matky (při nepřítomnosti lékaře provádí neodkladná opatření).
- Poučení o životosprávě v těhotenství a při kojení, přípravě na porod, ošetření novorozence a o antikoncepci.
- Poradenství a pomoc v otázkách sociálně-právních, popřípadě zprostředkování pomoci.

Porod s porodní asistentkou

Porodní asistentka připravuje rodičky k porodu, pečuje o ně ve všech dobách porodních a vede fyziologické porody, včetně případného nástřihu hráze. Pokud se vyskytnou komplikace, přivolá lékaře nebo doprovází ženu do zdravotnického zařízení. Po porodu porodní asistentka ženě ošetřuje porodní a poporodní poranění, pečuje ale také o matku a dítě po porodu a o ženy v šestinedělí. Mezi její povinnosti patří také ošetrovatelská péče fyziologických novorozenců, jejich první ošetření, včetně případného zahájení jejich okamžité resuscitace. „Nezanedbatelnou rolí ale hraje porodní asistentka také v podpoře a vzdělávání ženy v péči o novorozence, včetně podpory kojení a předcházení jeho komplikací. Dochází také na návštěvy v rodinách po porodu. Některé porodní asistentky nabízejí i aktivity zaměřené na péči o novorozence jako je laktiční poradna, masáže kojenců, plavání kojenců či cvičení pro novorozence,“ popisuje Pavla Jelínková.

Pharmnews.cz, 2. 5. 2017

Některé aktivity může provozovat ve zdravotnickém zařízení nebo samostatně jako soukromá porodní asistentka, jsou to například tyto:

- Cvičení – nejčastěji cvičení pro těhotné v malých skupinách, doplněné o relaxaci, jógové prvky, oblíbenými pomůckami bývají např. overbally.
- Plavání – uvolnění a protažení s návikem dýchání k porodu pro těhotné v bazénu v malé skupině.
- Kurz předporodní přípravy – příprava k porodu pro těhotné ženy a jejich partnery, většinou v malé skupině. Je možné zajistit si i individuální kurzy (např. v domácím prostředí). Některé porodní asistentky nabízejí kurzy pro ženy, které již jednou rodily a potřebují si informace osvěžit nebo potřebují pochopit svůj předchozí porod.

Kdo hraří služby porodních asistentek?

Pokud je porodní asistentka zaměstnaná ve státním nebo soukromém zdravotnickém zařízení, je standardní péče, kterou poskytuje, hrazena z prostředků veřejného zdravotního pojištění (v rámci smlouvy, kterou má toto zařízení uzavřeno se zdravotní pojišťovnou). „Porodní asistentky s vlastní soukromou praxí však do systému veřejného zdravotního pojištění zatím nejsou prakticky zařazeny. Znamená to, že naprostou většinu jejich služeb si musí žena hradit sama. Výjimkou je pouze návštěvní služba v těhotenství a v šestinedělí. Tuto péči jako jedinou může hradit zdravotní pojišťovna, pokud s ní má porodní asistentka na tento výkon uzavřenou smlouvu a pokud ženě tento výkon indikuje lékař gynekolog-porodník,“ vysvětluje Pavla Jelínková.

Důvěrný vztah s porodní asistentkou

Ideální model porodní péče by měl být takový, kdy je žena provázena celým těhotenstvím, porodem a poporodním obdobím jedinou osobou s odborným vzděláním, se kterou si během této doby vybuduje důvěrný vztah. „Dobrá porodní asistentka musí mít výborné odborné znalosti, touhu se neustále vzdělávat a musí být empatická, milá a vstřícná. Práci musí dělat rozumem a srdčkem, naslouchat přáním každé maminky, která má své touhy a porod vnímá jako jedinečný prožitek z narození svého miminka. Role porodní asistentky je v tomto období pro maminku nezastupitelná,“ uzavírá Pavla Jelínková.

Pavla Jelínková

Pavla Jelínková vystudovala Střední zdravotnickou školu v Mělníku. Na vyšší odborné škole navázala oborem Instrumentování na operačním sále a své vzdělání obohatila o certifikované kurzy v perioperační péči. V roce 1996 se stala součástí sesterského týmu Porodnice Mělník, kde působila až do roku 2000. V letech 2000–2010 pracovala jako zdravotní sestra kardiiovaskulární chirurgie ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze. Od roku 2010 působí na gynekologicko-porodnickém oddělení Nemocnice Mělník.